

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВІДМЕЖУВАННЯ КРАДІЖКИ ВІД НЕЗАКОННОГО ПРИВЛАСНЕННЯ ОСОБОЮ МАЙНА

Ринкові відносини, різноманіття форм власності, політична та економічна нестабільність в країні значною мірою впливають на активність людей не тільки в законних формах, але і в рамках кримінально-караних способів збагачення. Рівень злочинності в країні збільшується одночасно з кількістю безробітного та непрацевдатного населення, зростанням цін, міграції населення, як добровільної так і вимушеної.

Конституція проголошує та забезпечує правовий захист власності. Так, у ст. 13 Конституції України вказано, що держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності та господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом. У ст. 41 Конституції України проголошено право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом. Громадяни для задоволення своїх потреб можуть користуватися об'єктами права державної та комунальної власності відповідно до закону. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним.

У правозастосовній практиці дуже гостро постає питання відмежування крадіжки(таємного викрадення чужого майна) від присвоєння особою знайденого майна в чому і полягає казуїстичний характер норм права. Адже посягання на чужу річ, що вже втрачена або ж ще не знайдена, за своєю природою має утаємничений, випадковий, винятково рідкісний характер чим може скористатися правопорушник з метою укриття вчиненого ним злочину.

Суспільна небезпечність незаконного привласнення знайденого або чужого майна, що випадково опинилося в особи, насамперед визначається безпосереднім об'єктом та об'єктивною стороною злочину, що в ч. 1 ст. 193 КК виражається в незаконному привласненні особою знайденого чи такого, що випадково опинилося у неї, чужого майна або скарбу, які мають особливу історичну, наукову, художню чи культурну цінність.

За законодавством, особа, яка знайшла загублену річ, не стає її власником. Особа, яка знайшла загублену річ, має право зберігати її у себе або здати на зберігання міліції або органу місцевого самоврядування, або передати знахідку особі, вказаною ними. Якщо ж протягом шести місяців власник речі (власник, інша уповноважена особа) не буде виявлений, той, хто знайшов річ, набуває право власності на неї. При відмові від придбання річ надходить в муніципальну власність [1].

Кримінально-правові обставини, що зумовлюють криміналізацію привласнення знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у особи, передусім полягають у визначенні: а) суспільної небезпеки діяння; б) відносної розповсюдженості такого діяння; та в) негативної динаміка його зростання. Першою, й вважаємо вирішальною обставиною встановлення кримінальної відповідальності за незаконне привласнення знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у особи, є суспільна небезпека таких діянь. Деякі криміналісти вважають суспільну небезпечність діяння (поведінки) єдиною підставою криміналізації діяння. З цією думкою складно не погодитися, тому що яким б не були відносна поширеність діяння чи історичний досвід боротьби із ним, якщо суспільної небезпеки діяння немає або вона втрачена у зв'язку із соціально-економічними змінами у державі, то декриміналізація цього діяння об'єктивно неминуха. Суспільна небезпека виступає критерієм відмежування злочинів від інших правопорушень. Для того, щоб криміналізувати діяння, необхідно встановити, що ступінь його суспільної небезпеки настільки великий, що його не можна розглядати ані як адміністративне правопорушення, ані як цивільно-правовий делікт, а воно повинно тягнути за собою застосування кримінально-правових заходів.

Соціально-психологічні обставини у вигляді неприйняття збагачення за рахунок чужого майна та схвалення на побутовому рівні протидії посяганням на власність у будь-якій формі прояву складають основу суспільного схвалення боротьби, у тому числі й кримінально-правовими засобами (відповідальність та покарання), з різного роду зазіханнями на чуже майно, й незаконне привласнення знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у особи, не є виключенням. Суспільна підтримка та схвалення на психологічному рівні суттєво підвищується щодо майна, яке має особливу історичну, наукову, художню чи культурну цінність, тобто набуває особливого статусу носія культурної цінності українського народу.

З моменту набуття чинності КК України в Єдиному реєстрі судових рішень України до 3 березня 2014 року не було жодного рішення (постанови, ухвали, вироку) щодо незаконного привласнення особою знайденого чи такого, що випадково опинилося в неї, чужого майна або скарбу.

У вирішенні дискусійного питання посприяв Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Так, ВСУ з розгляду цивільних і кримінальних справ постановив, що незаконне таємне заволодіння майном, яке фактично не вийшло з володіння власника або особи, якій було ввірене, але опинилося з будь-яких причин у неналежному місці, слід розцінювати не як привласнення знахідки, а як крадіжку чужого майна [3].

Звісно, таке рішення має значення як для слідчого, який розслідує кримінальне провадження, так і для прокурора в ході досудового розслідування та при підтриманні державного обвинувачення в суді, але особливе значення це рішення має для суду першої інстанції, який розглядає

справу з початку, безпосередньо досліджує докази і виносить рішення (вирок) по суті.

На нашу думку таке рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ є цілком конкретним, виправданим, доцільним та в своєму змісті несе особливе значення для органів досудового розслідування за якими залишається безпосереднє застосування цієї норми в практичній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуально кодексу від 13 квітня 2012 року / за ред. О. А. Баранчука, Р. О. Куйбіди, М. І. Хавронюка. - Х.: Фактор, 2013. - С. 545.

2. Чус О. В. Щодо підстав криміналізації або декриміналізації незаконного привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опиналося в неї (текст) / Актуальні питання забезпечення громадської безпеки та правопорядку: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 18 жовт. 2013 р.). - Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. - С. 37-38.

3. Ухвала судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ [Електронний ресурс]: Режим доступу:

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38140221>.